

DFS' bidrag til kulturpolitisk redegørelse

15.03.2023

Spm 1: Hvordan er situationen i din/jeres branche anno 2023 - hvilke perspektiver og udviklingstendenser oplever I? Er der uudnyttede potentialer?

De folkeoplysende skoler og foreninger er efterhånden ved at finde fodfæste post-corona, selvom flere skoler og foreninger fortsat oplever, at antallet af deltagere/medlemmer ligger på et lavere niveau end før corona. Dansk Folkeoplysnings Samråds (DFS') seneste interne aktivitetsmåling fra efteråret 2022 viser, at DFS' medlemmer og deres lokale skoler og foreninger er i kontakt med ca. 1,6 mio. deltagere på årlig basis. I 2019 viste samme måling et tal på ca. 1,8 mio. deltagere.

Tiden med corona understregede, at folkeoplysningen har brug for gode rammer og vilkår, hvis den skal kunne udvikle sig i takt med tiden, og hvis endnu flere borgere skal blive en del af de oplysende, engagerende og demokratiske fællesskaber. Som brancheorganisation er vi derfor begejstrede for, at regeringen lægger op til at reformere forældet lovgivning på kulturområdet. Der er nemlig brug for, at Folkeoplysningsloven moderniseres.

Her er det først og fremmest vores erfaring, at høje priser er en barriere for mange borgere – særligt borgere i socialt og økonomisk udsatte positioner. Derfor anbefaler vi, at tilskuddet til folkeoplysningens lokale skoler bliver hævet, så deltagerbetalingen til kurser og aktiviteter tilsvarende kan sænkes. Det vil gøre folkeoplysningen tilgængelig for flere borgere på tværs af landet – fx ved at modvirke centraliseringstendensen, hvor aftenskoler samler sig omkring de større byer¹.

Samtidig bragte coronatiden Danmark ind i en ny og accelereret digital tidsalder. Under nedlukningerne viste nye digitale samværsformer deres begrænsninger – men også deres potentialer. De innovative digitale aktiviteter kan bruges til at åbne folkeoplysningen op for flere mennesker – særligt for dem, der bor i land-/ og yderkommuner, hvor der er større afstand imellem de folkeoplysende tilbud. Derfor anbefaler vi, at folkeoplysningens skoler og foreninger får mere fleksibilitet i tilrettelæggelsen af deres kurser og aktiviteter, herunder at de får bedre mulighed for at gennemføre digital undervisning.

DFS ser således perspektiver i, at den kommende kulturpolitiske redegørelse revitaliserer det såkaldte 'nærhedsprincip', der omtales i 'Redegørelse af 4/11 1997 om kulturpolitik'; "(...) der skal være bred adgang til de kulturelle goder, uanset hvem man er, hvad man er, og hvor man bor". Vi ønsker m.a.o. at fremme rammerne for en mere inkluderende og fleksibel folkeoplysning.

¹ 'Folkeoplysningen i kommunerne – Delrapport 2: Den folkeoplysende voksenundervisning', s. 46.

Dertil ser DFS perspektiver i at styrke de lokale partnerskaber mellem kommunerne og de folkeoplysende aktører. Ifølge Folkeoplysningslovens § 34, stk. 1, nr. 4, skal kommunerne have en politik for, hvordan samspillet mellem den folkeoplysende virksomhed og de øvrige politikområder skal fungere, herunder hvordan lokale partnerskaber kan bidrage til at løse konkrete samfundsopgaver². De folkeoplysende aktører bidrager fx til at løse opgaver med unge og voksnes adgang til uddannelse og arbejdsliv, mental og fysisk sundhed og den grønne omstilling.

Tal fra Videncenter for Folkeoplysning (Vifo) viser imidlertid, at det kun er 73 pct. af kommunerne, der har vedtaget selvstændige folkeoplysningspolitikker³. Samtidig er det kun lidt over halvdelen af kommunerne, der eksplicit bruger politikerne til at angive, hvordan folkeoplysningsområdet skal spille sammen med de øvrige politikområder i kommunen⁴. Derudover er det kun 7 pct. af kommunerne, der yder tilskud til partnerskaber, hvor den folkeoplysende voksenundervisning indgår som aktører, mens kun 23 pct. af kommunerne yder tilskud til partnerskaber med det frivillige folkeoplysende foreningsliv⁵. Endeligt vurderer Vifo, at; ”partnerskaber fylder betydeligt mere i hensigtserklæringerne i folkeoplysningspolitikkerne, end de gør i praksis⁶.”

DFS mener derfor, at der er et stort uudnyttet potentiale for at etablere mange flere lokale partnerskaber, så endnu flere folkeoplysende skoler og foreninger kan bidrage til at løfte disse samfundsopgaver. Det kræver dels, at der skabes nye og stærkere incitamenter for kommunerne til at indgå partnerskaber med folkeoplysningen, samt at partnerskaberne ikke udhuler de i forvejen pressede folkeoplysningsbudgetter i kommunerne.

Spm 2: Hvad er for jer de vigtigste spørgsmål/temaer, en kulturpolitisk redegørelse skal adressere?

Foruden de førnævnte temaer, mener DFS, at regeringens ambition om at mindske foreningslivets bureaukratiske byrder bør være en central del af redegørelsen. Alt for mange lokale folkeoplysende skoler og foreninger bliver mødt af et virvar af forskellige regler og bureaukratisk bøvl, der hæmmer deres mulighed for at gøre en forskel for borgerne. Dette understøttes af Kulturministeriets egen undersøgelse om bureaukratiske byrder fra 2022⁷.

DFS anbefaler således, at følgende spørgsmål/temaer adresseres i den kulturpolitiske redegørelse:

- *Hvordan kan vi styrke nærheden og inklusionen?*
- *Hvordan kan vi styrke de digitale muligheder og fleksibiliteten?*
- *Hvordan kan vi styrke de lokale partnerskaber?*
- *Hvordan kan vi mindske de bureaukratiske byrder?*

² *Folkeoplysningsloven (retsinformation.dk)*

³ *Vifo - Folkeoplysningen i kommunerne delrapport 1: Hovedresultater og datagrundlag, side 27.*

⁴ *Vifo - Folkeoplysningen i kommunerne delrapport 4: Tværgående temaer for folkeoplysningen, side 21*

⁵ *Vifo - Folkeoplysningen i kommunerne delrapport 2: Den folkeoplysende voksenundervisning, side 46-47.*

⁶ *Vifo - Folkeoplysningen i kommunerne delrapport 4: Tværgående temaer for folkeoplysningen, side 25*

⁷ *'Sammenfatning af resultater fra spørgeskemaundersøgelse om forenings bureaukratiske byrder'*